

Mgr. Martina Štěpánková Štýbrová

ředitelka odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí

V Praze dne 25. srpna 2023
Č. j.: MPSV-2023/139394-233

Doprovázení osob pečujících, osob evidenci a jim svěřených dětí (metodický materiál MPSV)

Obsah dokumentu:

1. Doprovázení
  - 1.1. Vymezení pojmu
  - 1.2. Východiska a principy
  - 1.3. Legislativní ukotvení
2. Osoba pečující, osoba v evidenci
3. Doprovázející subjekt, klíčový pracovník
4. Průběh doprovázení
  - 4.1. Období před uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče
  - 4.2. Období po uzavření dohody o výkonu pěstounské péče
    - 4.2.1. Dohoda o výkonu pěstounské péče
    - 4.2.2. Změna dohody o výkonu pěstounské péče
    - 4.2.3. IPOD a plán průběhu pěstounské péče
    - 4.2.4. Spisová dokumentace
5. Životní situace a jejich řešení v rámci doprovázení
6. Ukončování spolupráce

Tato metodika Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) vznikla na základě potřeby sjednotit oblast doprovázení osob pečujících, osob v evidenci a jim svěřených dětí. S ohledem na to, že vedle sebe existuje doprovázení různými subjekty (úřady, zejména obecními úřady obcí s rozšířenou působností, fyzickými či právníckými osobami, které byly krajskými úřady k tomuto pověřeny), jsou doprovázení pěstouni zprostředkovaní k pěstounské péči státem, včetně pěstounů na přechodnou dobu, i pěstouni z řad osob příbuzných či dítěti blízkých, kteří procesem zprostředkování neprocházejí, je tato oblast poměrně široká. Řada doprovázejících subjektů má již vytvořeny své interní metodiky, doprovázení rovněž upravují metodicky jednotlivé krajské úřady a existují i metodické materiály na celostátní úrovni¹. Snahou této metodiky MPSV je postupy zúčastněných osob a orgánů v rámci doprovázení sjednotit a přehledně shrnout možnosti doprovázení pro praxi, s přihlédnutím k vývoji doprovázení pěstounských rodin od jeho zavedení do legislativy v roce 2012.

1. Doprovázení

1.1. Vymezení pojmu

Při vymezení pojmu **doprovázení** je třeba vycházet z toho, že jde o termín, který není samostatně legislativně upraven a lze tedy na něj z hlediska **práva** nahlížet pouze zprostředkovaně, skrze pojmy příbuzné či vymezející práva a povinnosti pěstounů. Pazlarová jej v tomto ohledu definuje jako **službu, která je poskytována pěstounské rodině, a kterou tvoří soubor dílčích služeb definovaných zákonem o sociálně-právní ochraně dětí** (*In: Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese, Hana Pazlarová. Vydání první – Praha: Portál, 2016 – 256 stran. ISBN 978-80-262-1020-7; str. 83*). Z hlediska **sociální práce** je **doprovázení** možno definovat lépe, protože je využíváno pro více oblastí, nejen tedy pro oblast náhradní rodinné péče, a je v praxi již zažitý pro řadu životních situací, kde je třeba uplatnit sociální práci. S ohledem

---

¹ https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4
https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Instrukce+%C4%8D.+8_2019.pdf/4f593183-0433-5356-65dc-2f4232ca2461

na to je možno říci, že jde o službu (proces) dlouhodobého charakteru, při kterém dochází ke kontaktům pěstounské rodiny s klíčovým sociálním pracovníkem doprovázejícího subjektu, přičemž současně jsou tímto pracovníkem využívány nástroje, metody a techniky sociální práce tak, aby docházelo ke správnému a kontinuálnímu zajištění potřeb pěstounské rodiny. K zajištění těchto potřeb jsou rovněž využívány služby a nabídky odborné pomoci dané zákonem. Konkrétně jde tedy o sledování pěstounské péče, poskytování sociálního poradenství pěstounům a přímé poskytování či zprostředkování odborné pomoci a služeb.

Cílem doprovázení je podpora při vytváření bezpečného a stabilního prostředí pro dítě a rovněž pomoc a podpora pěstounské rodině toto přijatému dítěti zabezpečit.

1.2. Východiska a principy doprovázení

Abychom byli schopni doprovázení nahlížet v celém jeho rozsahu, je třeba se v metodice věnovat předně východiskům doprovázení, ze kterých rovněž pramení jeho hlavní principy. Začneme-li se hlouběji zamýšlet o vhodné formě doprovázení rodin v systému náhradní péče o děti, je třeba vycházet jak z mezinárodní a vnitrostátní právní úpravy, tak z jednotlivých teoretických zásad sociální práce. Mohou nám k tomu napomoci též **zásady pro výkon náhradní péče o děti zakotvené ve Směrnici o náhradní péči o děti A/RES/64/142, uznané dne 20. 11. 2009 Valným shromážděním OSN** (dále jako „Směrnice“).

Jak uvádí čl. 20 Úmluvy o právech dítěte, státy mají povinnost zabezpečit dítěti dočasně nebo trvale zbavenému svého rodinného prostředí náhradní péči, kdy tímto zabezpečením se vedle zajištění zprostředkování této péče rozumí též **vytvoření služeb souvisejících s podporou a poradenstvím pro pěstouny, k nimž by měli pěstouni pravidelný přístup před, během a bezprostředně po skončení pobytu dítě v jejich péči** (Směrnice, bod 120.). Zvláštní pozornost je třeba věnovat kvalitě poskytované náhradní péče, obzvláště co se týče odborných dovedností, výběru a proškolení osob poskytujících péči a dohledu nad nimi (Směrnice, bod 71). Pečující osoby by měly mít v rámci pěstounských organizací a dalších systémů zabývajících

se dětmi bez rodičovské péče příležitost být vyslyšeny a mít vliv na tvorbu pravidel (Směrnice, bod 121).

Jak na počátku celého procesu hledání vhodného řešení situace dítěte, kterému se nedostává rodičovské péče, tak v průběhu trvání náhradní péče, musí být definován nejlepší zájem dítěte, a to „s cílem stanovit kroky, které budou nejvhodnější k naplnění potřeb a realizaci práv tohoto dítěte, a to s přihlédnutím k plnému a osobnímu rozvoji práv dítěte v jeho rodině, k sociálnímu a kulturnímu prostředí a k postavení dítěte jakožto subjektu práv. Tyto kroky musejí být nejvhodnější jak v okamžiku stanovení nejlepšího zájmu dítěte, tak z dlouhodobého pohledu. V rámci procesu definování nejlepšího zájmu dítěte je potřeba brát ohled, mimo jiné, na právo dítěte být vyslyšeno a právo na to, aby bylo přihlédnuto k jeho názorům v míře odpovídající věku a vyspělosti dítěte.“ (Směrnice, 2009, bod 7). **Je tedy třeba stále definovat nejlepší zájem dítěte² při vyhodnocování jeho potřeb, při sestavování individuálního plánu ochrany dítěte, jakož i při tvorbě plánu průběhu pobytu dítěte v pěstounské péči.**

Mezi další zásady výkonu náhradní péče o děti vztahující se k činnosti doprovázejících subjektů lze zařadit zásadu zákazu prosazování politických, náboženských nebo ekonomických cílů jako hlavního účelu poskytování náhradní rodinné péče (Směrnice, bod 20). Rozhodnutí týkající se dětí v náhradní péči by měla brát řádný ohled na důležitost zajištění stabilního domova a uspokojení základní potřeby dítěte v podobě trvalé vazby k pečujícím osobám, která navozuje pocit bezpečí. (Směrnice, bod 12). Vždy je však třeba si uvědomit, že odebrání dítěte z péče vlastní rodiny se považuje za poslední možné řešení a kdykoli je to možné, mělo by být pouze dočasné a uskutečnit se na co nejkratší možnou dobu. (Směrnice, bod 14). Rodiče i děti by měli být plně zapojeni do rozhodovacího procesu a měli by být informováni o svých právech. Po umístění dítěte do náhradní péče je třeba podporovat a usnadňovat kontakt dítěte s vlastní rodinou a dalšími blízkými osobami, jako jsou kamarádi, sousedé nebo předchozí pečující osoby, ovšem se zřetelem na ochranu dítěte a jeho

² <https://ljp.cz/wp-content/uploads/Prakticky-pravni-pruvodce-nejlepsim-zajmem-ditete.pdf>

nejlepší zájmy. Pokud dítě není s rodinou ani dalšími blízkými lidmi v kontaktu, mělo by mít přístup k informacím o tom, jak se členům jeho rodiny daří (Směrnice, bod 81).

Jak z uvedených zásad vyplývá, je **cílená, včasná a rychlá pomoc dítěti svěřenému do náhradní péče, jakož i osobám o něj pečujícím**, jedním z důležitých prvků doprovázení. Tato včasná pomoc se týká nejen samotného období po převzetí dítěte do péče (a tedy často též uzavírání samotné dohody o výkonu pěstounské péče), ale samozřejmě též případů, kdy v pěstounské rodině nastávají problematické situace, které je třeba řešit. Zásady uvedené ve Směrnici též zdůrazňují **odbornost** jak samotných pěstounů (týká se zejm. zprostředkované náhradní péče), tak též i pracovníků doprovázejících subjektů. Neméně důležitá je též **spolupráce na partnerské úrovni** mezi doprovázejícím subjektem, pěstounem, rodičem či jiným rodinným příslušníkem dítěte, jakož i mezi samotným dítětem v mezích jeho schopností, tedy vzájemné sdílení informací, spolupráce s orgány sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) nejen na vyhodnocení, individuálním plánu ochrany dítěte (dále jen „IPOD“), případových konferencích, plánu vzdělávání osob pečujících a na přípravě plánu průběhu pobytu dítěte v pěstounské péči. Nelze opomenout fakt, že hlavním východiskem je stálé **vyhodnocování zájmu dítěte**, které se výkonem náhradní péče vine jako červená nit. Jedná se o nikdy nekončící proces jak pro pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí, tak též pro pracovníky doprovázejících subjektů a v neposlední řadě pro pečující osoby, které nesou za výchovu a vývoj dítěte odpovědnost. Tato východiska by měla sloužit jako určující v případě, kdy není situace, která se děje, a ve které je třeba pracovat s doprovázenými, konkrétně metodicky upravena.

1.3. Legislativní a metodické ukotvení

- Úmluva o právech dítěte
- Směrnice o náhradní péči o děti A/RES/64/142
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, v platném znění
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád v platném znění

- vyhláška č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí

Metodické materiály MPSV:

- Standardy kvality sociálně-právní ochrany pro OSPOD a pověřené osoby (dále také „PO“), příloha č. 1 a 2 vyhlášky č. 473/2012 Sb. [podrobně zde: [Vytvoření a pilotní ověření standardů kvality - Právo na dětství \(pravonadetstvi.cz\)](#)].
- Stanovisko MPSV k plánování kapacit pěstounské péče na přechodnou dobu v jednotlivých krajích a charakteristice dětí, kterým jsou pěstouni na přechodnou dobu schopni poskytnout pomoc ze dne 5. 5. 2020, č.j. MPSV 2020/87898-233
- metodický materiál MPSV č.j. 2013/26780-21,
- metodická informace MPSV k dohodám o výkonu pěstounské péče a doprovázení ze dne 15. 5. 2013, č. j. MPSV-2013/33463-211
- Instrukce náměstkyně pro řízení sekce sociální politiky č. 8/2019, účinné od 1. 7. 2017, k čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče a veřejnosprávní kontrole jeho čerpání

2. Osoba pečující, osoba v evidenci

Koho se doprovázení týká, vymezuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění (dále jen „ZSPOD“).

Osobou pečující se pro účely ZSPOD rozumí (§ 2a písm. c) ZSPOD) fyzická osoba

1. které bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, pěstounské péče po přechodnou dobu nebo předpěstounské péče,
2. která osobně pečuje o dítě v průběhu řízení o svěřeni dítěte do její pěstounské péče nebo předpěstounské péče nebo o jejím jmenování poručníkem dítěte, pokud bylo zahájeno z moci úřední,
3. která osobně pečuje o dítě, podala-li návrh na svěřeni dítěte do její pěstounské péče nebo předpěstounské péče nebo návrh na její jmenování poručníkem dítěte a není-li tato osobní péče o toto dítě zjevně bezdůvodná,

4. která je poručníkem dítěte, jestliže o dítě osobně pečuje.

Podle § 16a odst. 3 ZSPOD vydává pro účely rozhodování o dávkách pěstounské péče a uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče na žádost osoby uvedené v § 2a písm. c) bod 2 nebo 3 obecní úřad obce s rozšířenou působností (dále jen „OÚ ORP“), místně příslušný podle trvalého pobytu této osoby, vyjádření, v němž uvede, jde-li o osobu

- a) podle § 2a písm. c) bodu 2, zda tato osoba o dítě osobně pečuje, nebo
- b) podle § 2a písm. c) bodu 3, zda tato osoba o dítě osobně pečuje a zda péče této osoby o dítě je nebo není zjevně bezdůvodná.

Ustanovení § 16a odst. 4 ZSPOD uvádí, kdy se osobní péče o dítě považuje **vždy** za zjevně bezdůvodnou.

Osobou v evidenci se v souladu s § 2a písm. b) ZSPOD rozumí fyzická osoba, která je krajským úřadem nebo Magistrátem hl. města Prahy vedena v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu podle § 27a odst. 1 až 3 ZSPOD. Pokud je osobě v evidenci soudem svěřeno do pěstounské péče (na přechodnou dobu nebo též do dlouhodobé pěstounské péče) nezletilé dítě, stává se vykonatelností takového rozhodnutí rovněž osobou pečující

Za pěstounskou péči se pro účely části páté ZSPOD, tedy pro účely doprovázení a dávek pěstounské péče, považuje osobní péče o dítě poskytovaná osobou pečující (§ 47a odst. 1 písm. a) ZSPOD)³.

Pro účely tohoto materiálu bude hovořeno jak o osobách pečujících, tak o osobách v evidenci, tak souhrnně o „pěstounech“.

³ Za pěstounskou péči se pro účely části páté ZSPOD (dávky pěstounské péče, doprovázení) považuje osobní péče o dítě poskytovaná osobou pečující (§ 47a odst. 1 písm. a) ZSPOD). Pěstounská péče podle ZSPOD tedy není (nemusí být) totožná s pěstounskou péčí podle o.z. Vždy je třeba posoudit 1. zda jde o osobu pečující podle § 2a písm. c) ZSPOD a 2. zda je vykonávána osobní péče o dané dítě. Pro účely části páté ZSPOD je tedy pěstounskou péčí také např. osobní péče vykonávaná v průběhu soudního řízení o svěřeni dítěte do pěstounské péče osobou podle § 2a písm. c) bod 2 a 3 ZSPOD (na základě vyjádření OÚ ORP o fakticitě, ev. též důvodnosti osobní péče o dítě v rámci probíhajícího soudního řízení o pěstounské či předpěstounské péči nebo jmenování poručníkem nezletilého dítěte). V některých případech naopak může nastat situace, kdy sice trvá (nebyl zrušen či změněn) rozsudek o svěřeni dítěte do pěstounské péče (tedy trvá pěstounská péče podle o.z.), ale osobní péče o dítě již není pěstounem vykonávána a nejedná se tudíž o pěstounskou péči podle ZSPOD.

Podrobnosti ohledně výkonu práv a povinností daných v ustanovení § 47a odst. 2 ZSPOD jsou v jednotlivých případech blíže upraveny v dohodě o výkonu pěstounské péče, eventuálně ve správním rozhodnutí dle § 47b ZSPOD (pozn. správní rozhodnutí jsou ze strany obecních úřadů obcí s rozšířenou působností využívána minimálně). Stranami dohody o výkonu pěstounské péče jsou osoby pečující či osoby v evidenci a na straně druhé doprovázející subjekt, který uvedeným osobám a jim svěřeným dětem ono doprovázení zajišťuje.

3. Doprovázející subjekt, klíčový sociální pracovník

Doprovázejícím subjektem je vždy ten subjekt, s nímž pěstoun uzavře tzv. dohodu o výkonu pěstounské péče, ev. OÚ ORP, který vydá správní rozhodnutí o právech a povinnostech dle § 47b odst. 2 ZSPOD. **Doprovázejícím subjektem tedy může být obecní úřad obce s rozšířenou působností, kde má pěstoun trvalé bydliště či s jeho souhlasem obecní úřad obce s rozšířenou působností, kde pěstoun trvalé bydliště nemá, krajský úřad či pověřená osoba.** Termín pověřená osoba je zde používán pro fyzické či právnické osoby, kterým je příslušným krajským úřadem správním rozhodnutím uděleno oprávnění k činnostem dle § 48 odst. 2 písm. d) a f) ZSPOD, tedy k uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče podle § 47b a poskytování osobě pečující, s níž uzavřely dohodu o výkonu pěstounské péče, výchovnou a poradenskou péči při výkonu pěstounské péče a sledování výkonu pěstounské péče. Všechny tyto pověřené osoby musí splňovat zákonem dané požadavky, např. ohledně odborné způsobilosti a bezúhonnosti zaměstnanců atd.

Doprovázející subjekt realizuje doprovázení prostřednictvím činnosti osob na tomto doprovázení účastných, přičemž je důležité vyzdvihnout, že pro všechny pracovníky doprovázejícího subjektu, kteří **přímo poskytují sociálně-právní ochranu**, je závazné ustanovení § 49a ZSPOD, týkající se odborné způsobilosti. Nad to pro pracovníky na pozici tzv. „**klíčového (sociální) pracovníka**“, tj. u těch pracovníků, u kterých je náplní práce poskytování sociálně-právní ochrany a doprovázení dětí, osob pečujících a osob v evidenci, a součástí této práce je nezbytně vyhodnocování, plánování a odborné poradenství, je nutné splnění kvalifikačních předpokladů k výkonu povolání sociálního pracovníka, a to dle §110 odst. 4 zákona

č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění (dále jen „ZSS“)⁴. Další zaměstnanci, kteří nesplňují požadavky na odbornou způsobilost klíčového/sociálního pracovníka, mohou v doprovázejících subjektech pracovat na jiných pozicích, kde se nepředpokládá přímý výkon SPOD.

U přímého poskytování sociálně-právní ochrany rovněž platí, že musí být vykonáváno **zaměstnancem v pracovněprávním vztahu s doprovázejícím subjektem**, který je založen pracovní smlouvou či na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Výše uvedená zásada by měla být aplikována na klíčové činnosti poskytované při doprovázení osobám pečujícím a osobám v evidenci. Do okruhu klíčových činností při doprovázení lze zařadit:

- uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče, změna a zrušení dohod o výkonu pěstounské péče,
- vyhodnocování potřeb svěřeného dítěte a osob pečujících / osob v evidenci,
- plánování průběhu pobytu dítěte v pěstounské péči a tvorba plánu průběhu pobytu dítěte v pěstounské péči, jenž odpovídá individuálnímu plánu ochrany dítěte zpracovanému orgánem sociálně-právní ochrany dětí, pravidelné vyhodnocování pokroku v plnění plánu a jeho úpravy dle vývoje situace náhradní rodiny a dítěte svěřeného do její péče,
- poskytování odborného poradenství v oblasti náhradní rodinné péče,
- nabídka a zprostředkování dalších návazných specializovaných služeb poskytovaných náhradní rodině (např. psychologických, terapeutických, výchovných, vzdělávacích) dle potřeb svěřeného dítěte a ostatních členů náhradní rodiny, které není schopná pověřená osoba pokrýt vlastními zdroji, koordinace poskytování těchto služeb dle dohodnutého plánu průběhu pobytu dítěte v pěstounské péči,

---

⁴ Tento požadavek vychází z kritéria 9c) standardů kvality sociálně-právní ochrany dětí, které je jako příloha č. 2 součástí prováděcí vyhlášky č. 473/2012 Sb., kde je uvedeno, že pověřená osoba má vždy určeného **sociálního pracovníka** pro práci s dítětem a osobou pečující nebo osobou v evidenci.

V případě pracovníků OSPOD je třeba vycházet ze standardu č. 5a a 5c standardů kvality sociálně-právní ochrany pro OSPOD, přičemž každý zaměstnanec zařazený v OSPOD, splňuje kvalifikační předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka, podle zákona o sociálních službách a disponuje zvláštní odbornou způsobilostí na úseku sociálně-právní ochrany. OSPOD vždy přihlásí nového zaměstnance ke zkoušce zvláštní odborné způsobilosti.

- pomoc při udržování, rozvíjení a prohlubování sounáležitosti dítěte s osobami blízkými, zejména s rodiči, zajištění místa pro uskutečnění styku a zajištění asistence při tomto styku dle § 47a odst. 2 písm. e) a h) ZSPOD,
- tvorba a vyhodnocování naplňování vzdělávacího plánu zaměřeného na rozvoj kompetencí osob pečujících či osob v evidenci,
- sledování výkonu pěstounské péče, naplňování a hodnocení cílů uzavřených dohod o výkonu pěstounské péče a osobní styk s osobou pečující, osobou v evidenci a s dětmi svěřenými do jejich péče minimálně 1x za 2 měsíce za účelem sledování výkonu pěstounské péče,
- zpracování zprávy o průběhu pěstounské péče 1x za 6 měsíců a při zániku dohody o výkonu pěstounské péče a její předání obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má osoba pečující nebo osoba v evidenci trvalý pobyt a obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v jehož obvodu má trvalý pobyt dítě svěřené do pěstounské péče,
- vedení a spravování spisové dokumentace o průběhu doprovázení pěstounské rodiny.

Klíčový sociální pracovník poskytuje doprovázení konkrétním rodinám, a to v průběhu času kontinuálně. Toto je důležité pro navázání důvěry mezi klienty (pěstouny, dětmi v pěstounské péči) a klíčovým sociálním pracovníkem rodiny, rovněž je důležitá znalost historie dané rodiny a jejich jednotlivých specifik. Činnost klíčového sociálního pracovníka je přenositelná v rámci daného subjektu na jiného klíčového sociálního pracovníka pouze v případě nutnosti – lékař, nemoc, dovolená apod., tedy každý klíčový sociální pracovník by měl mít určen svůj zástup a toto by mělo být doprovázeným rodinám známo. Převzetí rodiny k doprovázení jiným klíčovým sociálním pracovníkem se může dít v případě ukončení pracovního poměru stávajícího klíčového pracovníka či v případě, kdy o to požádá pěstoun či samo svěřené dítě (důvodnost je na posouzení doprovázejícího subjektu) či nedovoluje-li to závažný důvod na straně pracovníka či daného subjektu (např. příbuzenství či osobní blízkost s rodinou pěstouna apod.). Důvodem pro změnu klíčového sociálního pracovníka může být i vyčerpání možností a schopností stávajícího pracovníka k poskytování kvalitních služeb rodině (prevence syndromu vyhoření).

Převzetí rodiny jiným klíčovým sociálním pracovníkem má doprovázející subjekt upraven v rámci standardů kvality.

Možnost zastoupení klíčového sociálního pracovníka v případě nemoci, čerpání dovolené apod. by měla být upravena v písemných vnitřních pravidlech zpracovaných v rámci naplňování kritéria 11b) pro předávání případů dětí a rodin, se kterými pověřená osoba pracuje, mezi zaměstnanci PO. V případě, že je doprovázejícím subjektem OSPOD, měla by být tato pravidla zpracována také, a to v návaznosti na naplňování kritéria 16b) standardů kvality.

Počet rodin, které by klíčový sociální pracovník měl v rámci plného úvazku doprovázet, se odvíjí od náročnosti práce s rodinou (např. u rodiny se třemi a více dětmi, u pěstounů na přechodnou dobu apod. je vyžadována intenzivnější práce, proto by měl být tento fakt v celkovém počtu doprovázených rodin zohledněn). Kapacita klíčového sociálního pracovníka rozhodně nemůže být přetěžována a je nutno určit optimální počet rodin, jimž je v jeden čas daný pracovník schopný poskytnout kvalitní péči.

Při nastavování optimálního počtu klíčových pracovníků v organizaci je třeba uvážit, zda kapacita pracovních úvazků na pozici klíčových pracovníků v organizaci je přiměřená rozsahu poskytovaných činností. S ohledem na stávající praxi i závěry inspekční činnosti MPSV v oblasti pověřených osob se jako ideální jeví rozmezí 18 až 23 rodin na jednoho klíčového pracovníka.

Pokud je v roli doprovázejícího subjektu OÚ ORP, resp. OSPOD, zejména OSPOD, který vede v evidenci svěřené dítěte a je tedy zároveň orgánem odpovědným za vyhodnocení situace dítěte, individuální plán ochrany dítěte (dále jen „IPOD“) a sledování výkonu pěstounské péče podle § 19 odst. 4 ZSPOD, je **nutné jasné oddělení jeho dvou rolí**. Tedy role orgánu sociálně-právní ochrany dětí, kdy je vykonávána veřejnoprávní ochrana dítěte, a role doprovázejícího subjektu. **Toto oddělení je nutné zabezpečit zřetelným rozdělením jednotlivých úkolů mezi dva různé zaměstnance, přičemž jeden bude vystupovat právě v roli klíčového (doprovázejícího) pracovníka a druhý v roli OSPOD (zástupce veřejnoprávní**

ochrany dětí). Jejich působení pak zvláště musí nést rozlišení kontrolní pozice z hlediska ZSPOD (uplatnění ustanovení zejména § 10, § 12, §13, § 14 odst. 2, § 15, § 16, § 16a, § 17 a **§ 19 odst. 4**, § 31) a podpůrné role klíčového sociálního pracovníka. Na druhé straně je potřeba i v takovém případě zabezpečit předávání informací mezi těmito dvěma složkami. Vypracování IPOD v takovém případě se věnuje zvláštní kapitola metodiky.

4. Průběh doprovázení

Doprovázení musí reagovat na celou řadu situací, které se v jeho průběhu dějí. Doprovázení se výrazně liší v případě pěstounské péče zprostředkované a nezprostředkované a taktéž má svá specifika v případě pěstounské péče na přechodnou dobu.

K pojmům zprostředkovaná a nezprostředkovaná pěstounská péče je třeba vysvětlit, že podle dlouhodobě platné legislativy je možné dítě získat do pěstounské péče pouze

- 1) **jakožto osoba dítěti nebo jeho rodině příbuzná nebo blízká** - v takovém případě se podává přímý návrh k soudu na svěřeni dětí do pěstounské péče, zprostředkování ze strany státu je vyloučeno (viz § 20 odst. 3 písm. b) ZSPOD „*Zprostředkování pěstounské péče se neprovádí, podala-li návrh na svěřeni dítěte do pěstounské péče fyzická osoba dítěti příbuzná nebo fyzická osoba blízká dítěti nebo rodině.*“), jde tedy o tzv. **nezprostředkovanou pěstounskou péči**, nebo
- 2) **v rámci procesu zprostředkování pěstounské péče** - po absolvování příprav k přijetí dítěte do rodiny a odborného posouzení je daná osoba zařazena do evidence pro zprostředkování náhradní rodinné péče a následně vybrána jakožto vhodný náhradní pečovatel pro konkrétní, zcela cizí dítě ze strany oprávněných subjektů, kterými jsou krajské úřady a do r. 2013 to bylo také MPSV, jde tedy o tzv. **zprostředkovanou pěstounskou péči**.

Pro účely stanovení metodických postupů bylo doprovázení rozděleno časově:

4.1. Období před uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče

Doprovázející subjekty mohou ještě před uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče mnohdy poskytovat některé své služby zájemcům o pěstounskou péči. Často se jedná o konzultace či poradenství, ale rovněž podporu a pomoc s nastalými situacemi v průběhu procesu zařazování do evidence pro zprostředkování pěstounské péče či zprostředkování. Časté jsou dotazy ohledně fungování celého systému náhradní rodinné péče, o rolích jednotlivých subjektů účastných posuzování zájemců o pěstounskou péči či zprostředkování pěstounské péče, dotazy ohledně délky a obsahu procesu zprostředkování a rovněž o kritériích výběru pěstounů či možné charakteristice dětí svěřovaných do pěstounské péče či pěstounské péče na přechodnou dobu. V případě nezprostředkované pěstounské péče není zapojení doprovázejících subjektů v tomto období tak četné, protože je rodina často navázána na OSPOD, který aktivně řeší situaci dítěte, nicméně doprovázející subjekt i ze strany rodiny či blízkých dítěte může být kontaktován zvláště ohledně procesů před svěřením dítěte do péče. Je nutno podotknout, že ač legislativa tuto dobu neošetřuje a doprovázení je vázáno na uzavření dohody o výkonu pěstounské péče až po přijetí dítěte, je takováto forma podpory zájemců o pěstounskou péči vhodná.

V souvislosti s činností doprovázejících subjektů před uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče je třeba poukázat na ustanovení § 19a odst. 1 písm. b) ve spojení s § 48 odst. 2 písm. g) ZSPOD, které souvisí s vyhledáváním fyzických osob vhodných stát se pěstouny. S ohledem na charakter pěstounské péče je nutno toto ustanovení vnímat optikou kontinuální práce se zájemci, přičemž je třeba si uvědomit, že každý takový kontakt se zájemcem, a zvláště pak opakovaný, napomáhá zájemci v rozhodování o svém působení v systému náhradní rodinné péče. Je pak na odborných znalostech a dovednostech pracovníků zainteresovaných subjektů, aby zájemci pomohli najít odpovídající formu náhradní rodinné péče, kterou by mohl poskytovat, či jej motivovali ke zvyšování jeho kompetencí ještě před samotným vstupem do systému. Je např. možné v rámci této činnosti upozornit na dobrovolnickou činnost u organizací zabývajících se náhradní rodinnou péčí

v případě zájemců, kteří se zatím necítí na její přímý výkon nebo potřebují zvýšit kompetence, které lze v rámci plynutí doby posunout, případně jejich aktuální situace v daném okamžiku neodpovídá výkonu příslušného druhu pěstounské péče (jako např. péče o malé děti atp.). Podobně se lze věnovat rovněž některým zájemcům o zařazení do evidence pro zprostředkování náhradní rodinné péče v případě zamítnutí jejich žádosti z důvodů např. aktuálně naplněné kapacity rodiny, z důvodu péče o malé děti či hendikepovaného člena rodiny apod. (tedy samozřejmě nikoli z důvodů patologických rysů osobnosti či jiných závažných skutečností, které by ohrožovaly bezpečí dítěte).

Je zároveň třeba si uvědomit, že uzavírání dohody o výkonu pěstounské péče je proces a k jejímu uzavření může dojít až za několik dnů či týdnů (pokud uvážíme administraci některých náležitostí). Toto období se může vztahovat k poměrně důležitým počátkům pěstounské péče, proto je na místě již v tomto období poskytovat nezbytné sociálně-právní poradenství.

Pro podporu a poradenství zájemcům o pěstounskou péči před samotným uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče lze využít státní příspěvek na výkon pěstounské péče velice omezeně (dle instrukce NM č. 8/2019 jsou za uznatelné náklady považovány i náklady související s uzavíráním dohod o výkonu pěstounské péče (například jednání se zájemci, poskytování poradenství). Pokud je v tomto časovém úseku potřeba budoucímu pěstounovi poskytnout větší rozsah pomoci, je třeba hledat jiné zdroje financování (projekt, dotační podpora, samoplátba).

K samotnému uzavírání dohod o výkonu pěstounské péče, eventuálně vydání správního rozhodnutí o právech a povinnostech podle § 47b odst. 2 ZSPOD viz např. metodický dokument MPSV ze dne 15. 5. 2013, č.j. 2013/33463-211, dostupný na https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/informace_dohody.pdf/d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.

Před uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče je rovněž nutné, aby došlo k navázání spolupráce OÚ ORP příslušného dle trvalého pobytu dítěte a OÚ ORP dle trvalého pobytu pěstounů, resp. budoucích pěstounů.

4.2. Období po uzavření dohody o výkonu pěstounské péče

V tomto období je již předpoklad uzavřené **dohody o výkonu pěstounské péče** mezi pěstounem a doprovázejícím subjektem. Sociální pracovník, který je v pozici klíčového pracovníka, by měl společně s dítětem a pěstounem nejprve pracovat na ukotvení vzájemného vztahu a důvěry. Po společném vyhodnocení situace dítěte (nikoliv vyhodnocení s OSPOD, ale interním), seznámení se s historií dítěte, situací jeho rodiny a stanovení potřeb dítěte bude třeba stanovit **prvotní cíl či cíle práce**. V rámci kontinuity práce s rodinou a výkonu pěstounské péče je třeba se těmito cíli zabývat i po jejich prvotním naplnění. K tomu, aby bylo možno definované cíle naplňovat, je třeba, aby klíčový sociální pracovník velmi dobře znal situaci rodiny ve všech souvislostech. Nutné je uvážit i specifika zprostředkované a nezprostředkované péče, zvláště pak souvislosti přijetí dítěte do péče s rodinnými vztahy a vazbami v případě nezprostředkované péče.

U zprostředkované, ale též nezprostředkované pěstounské péče je třeba vědět, jaké má pěstoun kompetence, které je možno plně využít, a naopak je třeba znát limity pěstouna či rodiny a možnosti jejich kompenzace a rozvoje. U zprostředkované pěstounské péče by velmi dobře mohla pro zjednodušení situace doprovázejícího subjektu posloužit např. **zpráva z příprav a popř. i odborného posouzení žadatele o náhradní rodinnou péči (pěstouna)**, které zájemce před zařazením do evidence absolvoval. Je možné, aby tuto zprávu pěstoun při zahájení spolupráce (tedy i při přechodu od jiného subjektu) s doprovázejícím subjektem danému subjektu předal. Vůle předat tuto zprávu je však plně na pěstounovi. Nicméně v souvislosti s možností předání zprávy je třeba připomenout princip participace a práce v týmu, kdy je vhodné pěstounovi od počátku pomáhat zvyšovat tuto jeho kompetenci. Pro zmírnění obav pěstounů s ohledem na možnost distribuce této zprávy třetím subjektům je možno poukázat na ustanovení § 57 odst. 2 a 3 ZSPOD a dále i § 8 zákona č. 110/2019, o zpracování osobních údajů (tedy o povinnosti informovat subjekty údajů v rozsahu článku 13 směrnice GDPR).

V případě nezprostředkované pěstounské péče není k dispozici zpráva z přípravy a výstup z odborného posouzení, a je tedy nutné počítat s absencí vstupních

dokumentů. Na počátku práce v takovém případě bude třeba podrobný anamnestický rozhovor. Zaměřený nejen na informace praktického charakteru, jakými jsou bytové a ekonomické poměry, ale i na aktuální i dlouhodobé potřeby dítěte, rodinnou historii, vztahy s rodiči dítěte, vztahovou a pomáhající síť v rámci rodiny atp. Bude rovněž nutná užší spolupráce s OSPOD, který rodinu zná.

Další dokument, který je nutno vypracovat na začátku spolupráce pěstouna s doprovázejícím subjektem, souvisí se zákonným právem, ale současně i povinností pěstouna (viz § 47a odst. 2 písm. d) a f) ZSPOD), dotýkající se zvyšování znalostí a dovedností v oblasti péče o (svěřené) dítě. Jde o **plán vzdělávání** (standard pro PO 10d, pro OSPOD 15d), přičemž participace pěstouna na vytváření tohoto plánu je zcela zásadní. Při jeho tvorbě je třeba si uvědomit, že i v rámci vzdělávání je nutné uplatnit individuální přístup, a to nejen co do zaměření tohoto plánu, ale zároveň i co do formy vzdělávání. Plán vzdělávání je třeba zaměřit nejen na oblasti, které by u pěstouna bylo nutno posílit, ale i na oblasti, které by mohly být oblastmi silnými tak, aby je pěstoun mohl využít jako oporu nebo jako kompenzaci při nedostatečnosti v jiné oblasti. Toto povinné „vzdělávání“ má totiž sloužit ke zvyšování kompetencí pěstounů, resp. v některých případech (zejm. nezprostředkované pěstounské péče) k jejich získání a následnému rozvíjení. Obsahem a zaměřením musí zvyšování znalostí a dovedností v oblasti péče o dítě dostát ustanovení § 5 vyhlášky č. 473/2012 Sb., vyhlášky o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „vyhláška ke ZSPOD“) a vždy musí jít o kurzy, školení apod., které odpovídají svým obsahem **aktuálním potřebám pěstounů a jim svěřených dětí**.

Při sestavování plánu vzdělávání, ale i jeho praktické realizaci, je třeba přihlídnout k faktu, zda pěstoun je pěstounem, který prošel zprostředkováním, a tedy i odbornou přípravou, či nikoliv. U nezprostředkovaných pěstounů je pak třeba věnovat náležitou pozornost tématům, která by jinak byla předmětem přípravy na výkon pěstounské péče, a to v souladu s § 5 písm. g), resp. § 3 vyhlášky k ZSPOD.

Zejména u pěstounů na přechodnou dobu je pak třeba v rámci vzdělávání pracovat na jejich kompetencích tak, aby si postupně rozšiřovali charakteristiku dětí, kterým

jsou schopni poskytnout pomoc (viz stanovisko MPSV č.j. MPSV 2020/87898–233 ze dne 5. 5. 2020).

Zvyšování si znalostí a dovedností v oblasti péče a výchovy dítěte je právem i povinností pěstounů. Při neplnění této povinnosti při zajištění zákonem stanovené podpory je třeba s pěstounem situaci podrobně rozebrat, zjistit příčiny neplnění. Ze strany doprovázejícího subjektu je třeba postupovat tak, aby byl význam vzdělávání pro pěstouna pěstounem samotným v co největší míře pochopen. Vzdělávání je třeba pěstounům přiblížit, individualizovat, a to v případě nutnosti i změnou formy vzdělávání. Ze strany doprovázejícího subjektu je pak třeba sdělit nenaplnění povinnosti v rámci zprávy OSPOD, který může s pěstounem jeho povinnost řešit, popř. sdělit tyto skutečnosti soudu v rámci zprávy ohledně trvání náhradní péče. V případě závažného nebo opakovaného porušení této povinnosti může dojít i k výpovědi dohody o výkonu pěstounské péče ze strany doprovázejícího subjektu (§ 47c odst. 2 písm. a) ZSPOD). OSPOD dítěte pak má zákonné možnosti, jak situaci řešit (např. § 12 a § 13 ZSPOD).

Subjekt, se kterým pěstoun uzavřel dohodu o výkon u pěstounské péče, sleduje **naplňování** této dohody, a to prostřednictvím svých zaměstnanců (viz § 47b odst. 5 ZSPOD). Jde o **nutnost osobního kontaktu těchto zaměstnanců s pěstounem či pěstounem na přechodnou dobu a rovněž s dětmi svěřenými do jejich péče**. Praktický výkon sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče záleží na dohodě pěstouna s doprovázejícím subjektem. Kontakt se především uskutečňuje v domácnosti pěstouna, ale může k němu dojít i na jiném vhodném místě, jako je prostor, ve kterém působí doprovázející subjekt, ale např. i dětská herna či prostor obdobný, vyžadují-li to okolnosti tohoto kontaktu. Není možné, až na odůvodněné výjimky (např. hospitalizace dítěte), vynechat kontakt zaměstnance s dítětem. Nedodržení zákonem stanovené minimální lhůty mezi jednotlivými kontakty je třeba zdůvodnit a popsat ve spisové dokumentaci. Kontaktu s dítětem je pak třeba věnovat náležitou pozornost a úměrně věku dítěte uplatňovat jeho participační práva. Rovněž je třeba zdůraznit, že frekvence jednou za 2 měsíce je frekvence minimální, vždy se má postupovat podle potřeb dítěte a rodiny, tedy je možné, že ze začátku či ve složitých obdobích bude kontakt daleko častější.

Obsahem doprovázení je především realizace naplňování práv a povinností pěstouna, tak jak vyplývají ze ZSPOD. Jeho další obsah bude vysoce individualizovaný a bude podléhat ujednáním vzájemné dohody mezi pěstounem a doprovázejícím subjektem. Je třeba si uvědomit, že obsah doprovázení má být primárně zaměřen na potřeby dětí, které vyplývají ze specifík náhradní rodinné péče (nejde tedy o potřeby, které mají všechny děti). Doprovázení tak obsahuje nejen poradenskou činnost, ale i konkrétní pomoc při řešení problémů v sociální či výchovné oblasti. Úkolem doprovázející organizace a pěstouna při dohodě na obsahu doprovázení je navrhnout a sjednat služby, které budou reagovat na konkrétní potřeby svěřených dětí.

Do obsahu doprovázení je tak třeba zahrnout:

- Podporu osoby pečující,
- Podporu dítěte v náhradní rodinné péči,
- Podporu vlastních dětí vyrůstajících v rodině.

Doprovázení by se pak mělo zejména zaměřit na tyto oblasti:

- trauma ze ztráty a jeho zpracování,
- podpora bezpečné a rozvíjející péče,
- podpora vztahu mezi dítětem a osobou pečující,
- identita dítěte,
- podpora vztahů s rodiči a dalšími příbuznými a blízkými osobami,
- práce s tématy vyplývajícími ze specifík dětí vyrůstajících v náhradní rodinné péči (zdravotní stav, etnikum aj.).

Z průběhu doprovázení je jedenkrát za půl roku (tedy 6 měsíců od uzavření dohody a dále v šestiměsíčním intervalu) vyhotovena doprovázejícím subjektem **zpráva**, která je předávána OSPOD, kde má pěstoun či pěstoun na přechodnou dobu trvalý pobyt a rovněž OSPOD v místě trvalého pobytu dítěte. Postup, kterým je zpráva o průběhu pěstounské péče zpracovávána a následně předávána OSPOD, má být od počátku pěstounovi zřejmý. Vyhotovení zprávy by mělo nést prvky participace pěstouna, popř. i svěřeného dítěte. S obsahem odesílané zprávy je pěstoun seznámen. Pěstoun se ke zprávě případně může vyjádřit a jeho vyjádření pak bude

součástí závěrů zprávy. Pěstoun může požádat o kopii zprávy, není-li mu dána automaticky. Zpráva je vypracovávána s cílem zlepšení či udržení kvality pěstounské péče. Obsahem zprávy, která je doprovázejícím subjektem poskytována OSPOD pěstouna (dle § 47b odst. 6 ZSPOD), je průběh výkonu pěstounské péče, naplňování dohody o výkonu této péče a zároveň musí korespondovat s tímto cílem i obecně s cíli IPOD. Zpráva se tak zaměří především na aktuální podmínky k výkonu pěstounské péče, aktuální potřeby dítěte a změny v jeho vývoji, aktuální kompetence pěstouna, potřeby pěstouna ve vztahu k výkonu péče, zhodnocení naplňování cílů plánu průběhu pěstounské péče, zhodnocení kontaktů dětí v pěstounské péči s rodiči či jinými osobami příbuznými či blízkými, využití odlehčovacích služeb, plán vzdělávání a již absolvované vzdělávání a vyjádření k případnému zvýšení kompetencí pěstouna, plán pro příští období a vyjádření k stávajícímu IPOD ve smyslu návrhů na jeho případnou úpravu.

4.2.1. Dohoda o výkonu pěstounské péče

Předně je třeba připomenout, že **institut dohod o výkonu pěstounské péči a jejich obsah je podrobně upraven v již zmíněném metodickém dokumentu MPSV č. j. MPSV-2013/33463-211 ze dne 15. 5. 2013. V tomto dokumentu, stejně jako v Instrukci náměstkyně pro řízení sekce sociální politiky č. 8/2019, účinné od 1. 7. 2019, k čerpání státního příspěvku na výkon pěstounské péče a veřejnosprávní kontrole jeho čerpání, jsou podrobně upravena práva a povinnosti dle § 47a odst. 2 ZSPOD, včetně možností jejich naplňování a úhrady ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče. V tomto tedy plně odkazujeme na uvedené dokumenty, dostupné mj. na webu MPSV:**

- [d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4 \(mpsv.cz\)](https://d46b6072-7a41-22fc-4a5e-1f2eea0b29d4.mpsv.cz)
- mpsv.cz/documents/20142/225508/Instrukce+č.+8_2019.pdf/4f593183-0433-5356-65dc-2f4232ca2461

Dohoda o výkonu pěstounské péče je uzavírána mezi doprovázejícím subjektem a pěstounem na základě § 47b ZSPOD, s podpůrným využitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění. Uzavírána je jediná dohoda, bez ohledu na počet dětí v rodině i bez ohledu na to, kterému z manželů je které z dětí svěřeno. Její uzavření je nutné **nejpozději** do 30 dnů ode dne nabytí právní moci

rozhodnutí o svěřeni prvního dítěte do péče osoby pečující nebo rozhodnutí o zařazení osoby v evidenci do evidence osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu. V případě, že k uzavření dohody mezi pěstounem a doprovázejícím subjektem nedojde, obecní úřad obce s rozšířenou působností, kde má pěstoun trvalé bydliště, upraví podrobnosti ohledně práv a povinností pěstouna svým rozhodnutím v rámci správního řízení.

Impulsem k návrhu na uzavření dohody je rovněž vydání vyjádření OSPOD pěstouna o fakticitě a důvodnosti péče dle § 16a odst. 3, 4 ZSPOD, neboť je zřejmé, že jde o osobu pečující, která má již práva a povinnosti dle § 47a odst. 2 ZSPOD. **Jde především o to zabezpečit, co nejdříve po převzetí dítěte do péče pěstounem pomoc a podporu.**

Dle standardů kvality výkonu SPOD pověřenými osobami, konkrétně dle standardu 10a, a dle standardů kvality výkonu SPOD OSPOD, konkrétně dle standardu 15a, má pověřená osoba a OSPOD písemně zpracovaná vnitřní pravidla pro **uzavírání, změnu a zrušení dohod o výkonu pěstounské péče**. Zejména procesní kroky k uzavření, změně či zrušení této dohody, jakož i obsahové náležitosti dohody. Rovněž je sepsán výčet osob oprávněných k uzavření či změně a zrušení dohody. Ve vnitřních pravidlech doprovázejícího subjektu je nutno upravit rovněž způsob zjišťování a ověřování osobních údajů nezbytných pro uzavírání dohody a výčet příloh, které má každá dohoda obsahovat. **Dohoda o výkonu pěstounské péče je veřejnoprávní smlouvou dle správního řádu. Dohoda vždy vychází z individuálního plánu ochrany dítěte zpracovaného příslušným OSPOD. Z uvedeného vyplývá, že doprovázejí subjekt má k IPOD přístup a spolupodílí se na jeho aktualizaci při přehodnocování situace dítěte.** Pokud pěstoun uzavírá dohodu s jiným subjektem, než obecním úřadem obce s rozšířenou působností v místě svého trvalého pobytu, dává k uzavření této dohody místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností souhlas. V daném případě má souhlas povahu vyjádření podle části čtvrté správního řádu (§ 154 a násl.) a při jeho vydání se postupuje podle ustanovení o správním řízení jen v případech vyjmenovaných v § 154 správního řádu a jinak jen přiměřeně. Zejména se neuplatní úprava odvolání, ale postupuje se přiměřeně podle ustanovení o přezkumném řízení.

Je třeba, aby pěstoun, popř. po dohodě doprovázející subjekt (v souladu s běžnou praxí) doručil úřadu obce s rozšířenou působností v místě svého trvalého pobytu úplný obsah uvažované dohody o výkonu pěstounské péče k vyjádření a udělení souhlasu. Teprve po vydání vyjádření podle § 154 a násl. správního řádu je možno dohodu o výkonu pěstounské péče uzavřít a zaslat **OSPOD pěstouna opis této dohody**. Nesouhlasné vyjádření s uzavřením dohody o výkonu pěstounské péče je možné vydat např. v případě, že orgán sociálně-právní ochrany dětí shledá úpravu práv a povinností nedostatečnou, nevhodnou či má z jiných důvodů za to, že dohoda není v zájmu svěřených dětí či pěstounů.

Vždy je třeba práva a povinnosti osoby pečující či osoby v evidenci individualizovat a konkretizovat ve vztahu potřebám rodiny a místním podmínkám v nabídce služeb.

Pěstoun je se zněním dohody o výkonu pěstounské péče vždy seznámen tak, aby obsahu plně porozuměl, ideálně rozhovorem s klíčovým pracovníkem, který jednotlivá ustanovení dohody ozřejmí. **Ideální je na dohodě s pěstounem přímo participovat a tuto sepisovat společně**. Pěstounovi je tak od počátku nabízen participační princip doprovázení. Pěstoun by měl vědět zejména podrobnosti o doprovázejícím subjektu, měl by **znát svého klíčového pracovníka, vědět, jak budou probíhat společná setkání a co je jejich cílem**, měl by chápat role a kompetence ostatních subjektů v systému NRP, které mají možnost průběh péče ovlivnit. Měl by **znát rozsah svých práv a povinností a s tím související rozsah služeb, který je mu doprovázející subjekt schopen nabídnout**. S obsahem dohody by měly být přiměřeně věku seznámeny i děti, a to zejména v oblasti osoby klíčového pracovníka, měly by znát odpovědi na otázky co mohou od klíčového pracovníka čekat, kdy se na něj mohou samy obrátit, jak jim může pomoci v běžném životě.

V souvislosti s právy a povinnostmi pěstounů je třeba zmínit i služby, jež jsou pěstounům v rámci doprovázení **zajištěny** (zajišťuje je sám doprovázející subjekt svými zaměstnanci) či **zprostředkovány** (zajistí je doprovázející subjekt či s jeho souhlasem sám pěstoun externě a doprovázející subjekt tyto hradí ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče dle předem dohodnutých pravidel). Práva

a povinnosti dle § 47a odst. 2 ZSPOD mohou být naplňována a realizována např. takto⁵:

- **„Respitní“ služby, resp. krátkodobá a celodenní pomoc se zajištěním osobní péče** (§ 47a odst. 2 písm. a) a b) ZSPOD). Tato pomoc spočívá zejména:
  1. v zajištění **krátkodobé péče** v případech, kdy je pečující osoba/osoba v evidenci uznána jako práce neschopná nebo pečuje o osobu blízkou a tento stav jí znemožňuje péči o dítě, narození vlastního dítěte, při vyřizování nezbytných záležitostí (včetně povinného zvyšování znalostí a dovedností v oblasti výchovy a péče o dítě) a rovněž při úmrtí osoby blízké. Taková péče je pak poskytována max. v rozsahu několika dnů a jde o péči poskytovanou přes den (v noci jen ze závažných důvodů – pracovní neschopnost, hospitalizace). Forma takové péče je specifikována v dohodě o výkonu pěstounské péče, ve správním rozhodnutí, popř. ve vnitřní směrnici, na kterou se odkazuje. Osobní péči mohou zajišťovat osoby příbuzné či blízké rodině, komunitní či mateřská centra, jiné pěstounské rodiny, dobrovolníci, zaměstnanci doprovázejícího subjektu, mateřská škola, dětská skupina či „paní na hlídání“. Úplatu za osobní péči je možno poskytovat za cenu v místě a čase obvyklou. Náklady na stravování a zcela výjimečně i ubytování hradí osoba pečující/osoba v evidenci z příspěvku na úhradu potřeb dítěte (max. 1/30). Úhradu za osobní péči příbuzných je možno poskytovat pouze ve výjimečných případech a je třeba brát v úvahu, že povinnost pečovat o dítě má kromě pěstouna i manžel pěstouna, jiná osoba žijící ve společné domácnosti takovou povinnost nemá.
  2. v zajištění celodenní péče v rozsahu alespoň 14 dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo, alespoň 2 let věku. Taková pomoc pak musí být v souladu se zájmy a potřebami dítěte (musí být v souladu s IPOD). Slouží k odpočinku a psychohygieně pěstounů. Ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče (dále jen „SPVPP“) je možno hradit 14 dnů za

⁵ Podrobněji v Instrukci MPSV č. 8/2019

každé dítě svěřené do péče osoby pečující. Nad rámec těchto 14 dnů jen v případě, je-li to důvodné s ohledem např. na zdravotní stav dítěte. Poskytnutí osobní péče o dítě není počítáno na hodiny, proto i poskytnutí i jen několika hodin během dne je považováno za poskytnutí jednoho dne péče. Za takovou péči je považován pobyt dítěte na táboře, příměstském táboře, škole v přírodě, pobytu pro děti pořádaném doprovázejícím subjektem. Při svěřeni více dětí do rodiny nemusí proběhnout takový pobyt najednou u všech dětí (byť si tak pěstoun nejvíc odpočine). Úhrada se poskytuje za samotné zajištění péče, osoba pečující přispívá na úhradu nákladů za ubytování a stravu z příspěvku na úhradu potřeb dítěte (max. 1/30).

- **Psychologická a terapeutická pomoc či jiná odborná pomoc** (§ 47a odst. 2 písm. c) ZSPOD). Jde o pomoc, podporu či službu, která je rodině poskytována s ohledem na fakt, že dítě je svěřeno do NRP. Odborná pomoc může být zajišťována zaměstnanci doprovázejícího subjektu, jsou-li k tomu způsobilí nebo prostřednictvím jiného odborníka. V případě zajištění pomoci zprostředkovaně je nutná dohoda o předání informací podstatných pro práci klíčového pracovníka od psychologa, terapeuta. Odbornou pomoc lze hradit svěřenému dítěti, pěstounovi a v odůvodněných případech rovněž dalším rodinným příslušníkům žijícím ve společné domácnosti.
- **„Vzdělávání“, resp. zvyšování znalostí a dovedností v oblasti výchovy a péče o dítě (zvyšování kompetencí)** v rozsahu 24 hodin v době 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců (§ 47a odst. 2 písm. d) a f) ZSPOD). Zvyšování znalostí a dovedností je nutno plánovat tak, aby skutečně docházelo ke zvyšování kompetencí, tedy koordinovaně v rámci sestaveného plánu vzdělávání. Zajištění aktivit vedoucích ke zvyšování kompetencí (např. seminář, přednáška, individuální vzdělávání, supervize atd.) lze realizovat přímo doprovázejícím subjektem (včetně dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr) nebo prostřednictvím jiné fyzické či právnické osoby. Ze státního příspěvku lze hradit nejvýše 24 hodin (1 hodina = 60 minut) ve 12 po sobě jdoucích kalendářních měsících počínaje

uzavřením dohody, a to pouze osobám pečujícím/v evidenci. Zvyšování znalostí a dovedností je bezplatné, proto je hrazeno ze státního příspěvku plně. Za situace, kdy bude poskytnuto ve více dnech, je možno uhradit i ubytování, a to v případě, že jde o nocleh mezi dvěma dny v nich v každém absolvuje osoba pečující minimálně 6 hodin vzdělávání. V takovém případě je bytování možno hradit i svěřeným dětem. Náklady na zajištění stravy nejsou výdajem uznatelným ze SPVPP.

- **Pomoc při kontaktu dítěte s rodiči a osobami blízkými** a rovněž pomoc se zajištěním místa pro tento kontakt (§ 47a odst. 2 písm. e) a h) ZSPOD) – v tomto bodě MPSV odkazuje přímo na **metodický materiál č. j. MPSV-2021/110589-233 ze dne 12. 7.2021**, dostupný rovněž na webu MPSV zde: [ca9b0aea-78ef-f354-bf65-febc3a2d48c9 \(mpsv.cz\)](https://www.mpsv.cz/ca9b0aea-78ef-f354-bf65-febc3a2d48c9). K úhradě ze státního příspěvku je třeba říci, že je možno hradit náklady na zaměstnance, který zajišťuje přípravu osob pečujících, svěřených dětí a rodičů či dětem příbuzných nebo blízkých osob na kontakt, dále náklady na zaměstnance, který zajišťuje asistenci při osobním kontaktu a vyhodnocení kontaktu. Je možno uhradit i náklady za prostory, ve kterých kontakt probíhá. V odůvodněných případech je možno hradit i náklady na dopravu svěřeného dítěte a doprovázející osoby, do/z místa, kde k realizaci kontaktu dochází (např. rodič ve VTOS, nemajetný rodič). Při předávání dítěte z přechodné pěstounské péče do péče trvalé je rovněž v odůvodněných případech možno hradit přechodnému pěstounovi dopravu a až 5 dnů ubytování, a to v případě větší vzdálenosti bydlíšť jednotlivých aktérů předávání.

Mimo tyto služby je doprovázejícími subjekty nabízeno:

- **Poradenství v oblasti sociálně-právní ochrany** (minimální rozsah poradenství, které je osobě pečující nebo osobě v evidenci trvale nebo dočasně poskytováno při zajištění osobní péče o dítě svěřené do péče stanovuje § 4 vyhlášky č. 473/2012 Sb.);
- **Doprovázení a podpora pěstouna při jednání s třetími subjekty** (klíčový pracovník může pěstouna doprovázet např. na jednání soudu ohledně svěřeného dítěte, může mu poskytovat podporu při jednání s úřady či se

školou, avšak pouze s výslovným souhlasem pěstouna nebo dítěte v pěstounské péči (s přihlédnutím k jeho věku);

Výkon doprovázení a služeb s ním souvisejících je hrazen ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče. Ten je vymezen ustanovením § 47d ZSPOD a dále Instrukcí náměstkyně pro řízení sekce sociální politiky č. 8/2019 ze dne 1. 7. 2019 (dostupná na [4f593183-0433-5356-65dc-2f4232ca2461](https://www.mpsv.cz/4f593183-0433-5356-65dc-2f4232ca2461) (mpsv.cz)).

Příklady dalších služeb, které doprovázející subjekty také nabízí, které však nelze hradit ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče:

- klubová setkání náhradních rodin,
- svépomocné skupiny náhradních rodin,
- setkávání dětí vyrůstajících v náhradních rodinách,
- doprovod na volnočasové aktivity, do školy nebo předškolního zařízení,
- relaxační pobyty pro náhradní rodiny,
- průvodce pro dítě v náhradní rodině.

Hodnocení naplňování cílů uzavírané dohody o výkonu pěstounské péče je upraveno standardem 10b pro PO a 15b pro OSPOD a jeho cílem je především zlepšení spolupráce mezi doprovázejícím subjektem a pěstounskou rodinou.

Uzavření dohody o výkonu pěstounské péče může pověřená organizace za určitých podmínek odmítnout. Nejčastěji proto, že zájemce žije v jiném kraji, než pro který má tento subjekt pověření pro výkon SPOD či proto, že má již naplněnou kapacitu, ale i pro jiné důvody, které považuje za závažné a jsou v souladu se standardy kvality (kritérium 1b a 4b). V případě, že je doprovázejícím subjektem OSPOD, je nutno uvažovat o situacích, kdy by mohlo dojít ke střetu zájmů a vycházet především ze standardů kvality při poskytování sociálně právní ochrany orgány sociálně právní ochrany (kritérium 16b).

4.2.2. Změna dohody o výkonu pěstounské péče

Změna dohody o výkonu pěstounské péče je možná na základě vypracování **dodatku** k dohodě, případně tzv. **novací** (§ 1902 OZ, změna obsahu závazku.) Změny dohody nastávají nejčastěji při změnách na straně pěstounů, resp. dětí jim svěřených (např. příchodu nového dítěte do rodiny, změně situace dítěte ve smyslu ukončení pěstounské péče apod.), ale rovněž i při změnách právních předpisů či změnách na straně doprovázejícího subjektu. V souladu se zásadou smluvní svobody podle § 1901 občanského zákoníku je případná změna dohody o výkonu pěstounské péče primárně věcí svobodné a souhlasné vůle smluvních stran, čemuž odpovídá i úprava § 166 odst. 1 správního řádu. S přihlédnutím ke zvláštní úpravě uzavření dohody o výkonu pěstounské péče s jiným OSPOD nebo pověřenou osobou podle § 47b odst. 4 ZSPOD platí, že **souhlas příslušného OÚ ORP není nutné vyžadovat ke každé změně dohody o výkonu pěstounské péče. Souhlas musí být ze strany příslušného OÚ ORP udělen, jde-li o podstatnou změnu týkající se práv a povinností podle § 47a odst. 2 ZSPOD.** O podstatnou změnu úpravy práv a povinností osoby pečující/osoby v evidenci se jedná v případě, že se

- a) ruší původní závazek jedné ze smluvních stran a tomu odpovídající právo druhé smluvní strany,
- b) sjednává nový závazek jedné ze smluvních stran a tomu odpovídající právo druhé smluvní strany,
- c) mění dohodnutý rozsah plnění závazku jedné ze smluvních stran a tomu odpovídajícího práva druhé smluvní strany (např. změna časového rozsahu výpomoci při zajištění osobní péče o svěřené děti, změna rozsahu poskytované nebo zprostředkované odborné pomoci, změna sjednaného rozsahu pomoci při udržování kontaktu svěřeného dítěte s osobami blízkými apod.).

Při podstatných změnách dohody o výkonu PP by měl příslušný OÚ ORP znovu posoudit, zda dohoda i po sjednané změně koresponduje s úpravou práv a povinností osoby pečující/osoby v evidenci podle § 47a odst. 2 ZSPOD.

Za podstatnou změnu dohody není naopak nutné považovat změnu ve způsobu plnění závazků, kdy změna dohody spočívá např. v tom, že

- namísto osoby XX bude výpomoc s osobní péčí o svěřené děti, celodenní (respitní) péče o svěřené děti, poskytování odborné pomoci, pomoc při udržování kontaktu dítěte s osobami blízkými atd. zajišťována prostřednictvím osoby YY,
- namísto celistvého čerpání respitní péče v rozsahu 14 dnů v období letních prázdnin bude tato péče rozložena i do ostatních období kalendářního roku,
- namísto víkendových kurzů bude průběžné vzdělávání osoby pečující/osoby v evidenci realizována v jednodenních kurzech apod.

V těchto a obdobných případech by měla být případná **změna dohody ponechána na smluvní volnosti stran** dohody, neboť osoba pečující/osoba v evidenci je schopna sama nejlépe posoudit, zda je změna dohodnutého způsobu plnění závazků pro ni vyhovující a odpovídá jejím potřebám či nikoliv.

Za podstatné změny se nepovažují ani změna názvu pověřené osoby, změna statutárního orgánu nebo např. změna příjmení osoby pečující/osoby v evidenci (rozvod, sňatek) či změna trvalého pobytu této osoby, neboť tyto změny nemají vliv na rozsah práv a povinností upravených v dohodě o výkonu pěstounské péče. Tyto změny proto souhlas příslušného OÚ ORP nevyžadují.

4.2.3. IPOD a plán průběhu pobytu dítěte v pěstounské péči

Plán průběhu pobytu dítěte v pěstounské péči vychází z individuálního plánu ochrany dítěte (IPOD), který je sestavován OSPOD dítěte (§ 10 odst. 5 písm. b) ZSPOD a standard pro OSPOD 9d). **IPOD dítěte je stěžejním dokumentem pro práci s dítětem a jeho (náhradní) rodinou a měl by být výsledkem spolupráce dítěte, pěstouna, sociálního pracovníka OSPOD dítěte a případně dalších osob, zvláště pak biologických rodičů dítěte a klíčového pracovníka doprovázejícího subjektu.** K jeho sestavení nebo aktualizaci může být využita i případová konference nebo tzv. případové setkání. **IPOD je dokumentem, který musí mít doprovázející subjekt k dispozici, resp. se podílí na jeho vypracování,** pokud je již uzavřena dohoda o doprovázení, stejně tak je třeba, aby doprovázející subjekt disponoval

vyhodnocením situace dítěte, aby z těchto dokumentů byl schopen dovodit cíle dalších plánů, především tedy plánu pobytu dítěte v pěstounské péči, ale i plánu pro vzdělávání pěstouna, který má být zaměřen na zlepšení kompetencí pěstouna, přičemž nutnost zlepšení některých kompetencí může právě z IPOD s ohledem na specifické potřeby dítěte plynout. Povinnost OSPOD spolupracovat na vytvoření IPOD a jeho každé další aktualizaci s doprovázejícím subjektem vychází z ustanovení § 10 odst. 3 písm. d) ZSPOD. Zde je třeba rovněž připomenout ustanovení § 51 odst. 4 písm. d) ZSPOD, podle kterého obecní úřad obce s rozšířenou působností na vyžádání poskytuje pověřené osobě údaje potřebné pro poskytování sociálně-právní ochrany těmito osobami.

Nutnost vypracování **plánu průběhu pobytu dítěte v pěstounské péči** vyplývá pro pověřené osoby ze standardu 10c pro PO a 15c pro OSPOD. Plán průběhu pobytu dítěte v pěstounské péči sestavuje klíčový pracovník s dítětem a pěstounem. **Cíle tohoto plánu musí zejména reflektovat cíle IPOD.** Nad to mohou obsahovat další cíle, které jsou pro dítě nebo pěstouna důležité a v IPOD nemohly být uplatněny a jsou v souladu s cíli a principy doprovázení. Cíle musí být konkrétní, jednoznačné, měřitelné a vycházející z identifikovaných potřeb dítěte. Je třeba, aby byly pro rodinu srozumitelné a jasné. Jednotlivé cíle a kroky k nim vedoucí by tedy neměly být popsány složitě. Na straně klíčového pracovníka je nutno dobře zacházet s kompetencemi pěstounské rodiny, tak by nedošlo k jejímu zahlcení. Cíle je třeba vyhodnocovat v rámci určeného časového období (dohoda o časovém ohraničení cíle bude součástí plánu průběhu pěstounské péče), a to na základě transparentních (byť stručných) pravidel. Z cílů vyplynou pro určené osoby vždy úkoly, které v určeném období realizují, proto je nanejvýš vhodné, aby i pěstoun a dítě měli tento plán k dispozici a mohli se k němu kdykoliv vracet, stejně jako je tomu v případě IPOD. Klíčový pracovník pak průběžně sleduje, zda není potřeba s úkolem pěstounovi či dítěti pomoci tak, aby nedošlo k situaci, kdy zůstanou nečinní z nedostatku možností. Plán průběhu pěstounské péče je třeba pravidelně vyhodnocovat, aby bylo zřejmé naplňování cílů plánu průběhu. Takové zhodnocení cílů je rovněž přínosné jako informativní pro OSPOD v rámci podání zprávy doprovázejícího subjektu.

4.2.4. Spisová dokumentace

Doprovázející subjekt si vede svou spisovou dokumentaci tak, aby odpovídala potřebám a zvyklostem v organizaci a zároveň standardům doprovázejícího subjektu, platným metodickým doporučením a zákonným normám. Stejně jako orgány sociálně-právní ochrany dětí, tak i pověřené osoby jsou oprávněny zpracovávat vyžádané osobní údaje v rozsahu, který je nezbytný k plnění úkolů podle zákona, a to i tehdy, jestliže se jedná o osobní údaje označené podle zvláštního právního předpisu jako citlivé. **Zpracování osobních údajů musí být vždy pouze v takovém rozsahu, který je nezbytný pro výkon sociálně-právní ochrany** v souladu s uděleným pověřením (viz § 57 odst. 3 ZSPOD).

Podle standardu 13a má pověřená osoba zpracována pravidla pro vedení písemné, případně elektronické spisové dokumentace o osobách, se kterými pracuje, zejména pravidla pro založení, uzavření a zapůjčení spisu, pravidla pro nahlížení do spisové dokumentace a pořizování kopií ze spisu a pravidla pro odmítnutí žádosti o nahlédnutí do spisu vedeném o dítěti a rodinách.

Na vedení spisové dokumentace a nakládání s ní se obecně vztahuje zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, v platném znění.

V průběhu spolupráce předává doprovázející subjekt (na základě ZSPOD) zprávu o průběhu výkonu pěstounské péče (nejméně jednou za 6 měsíců) jak OÚ ORP, v jehož obvodu má trvalý pobyt osoba pečující/osoba v evidenci, tak i OÚ ORP v místě trvalého pobytu svěřeného dítěte.

5. Vybrané životní situace a jejich řešení v rámci doprovázení

Seznámení s dítětem – podpora zájemce o zprostředkovanou pěstounskou péči budoucím klíčovým pracovníkem ještě před seznámením s informacemi o dítěti na krajském úřadě, ukotvení postoje vůči charakteristice dítěte, kterému zájemce chce a může poskytnout pomoc (úskalí odlišnosti dítěte od představ žadatele), u nezprostředkovaných budoucích pěstounů (osoby dítěti příbuzné, blízké) je třeba

rovněž pracovat s tématem odpovědnosti za výchovu a možností podpůrné sítě celé rodiny. Zde zejm. na základě pověření podle § 48 odst. 2 písm. e) ZSPOD a § 11 odst. 1 písm. d) ZSPOD u OÚ ORP.

Převzetí dítěte – přítomnost pěstouna při převzetí dítěte - (budoucí) pěstoun, resp. pěstoun na přechodnou dobu by neměl být přítomen výkonu soudního rozhodnutí v případě odebrání dítěte z rodiny. Je třeba od počátku budovat vztah pěstoun - rodič a neohrožovat jej. Rodič musí vědět, že pěstoun je tu proto, aby dítěti a rodiči pomohl, že není ohrožujícím prvkem. Ze strany klíčového pracovníka je třeba podporovat roli pěstouna. V případě zejména nezprostředkované pěstounské péče však lze podpořit klidné předání dítěte pěstounovi (při „dohodnutých“ péčích, např. když rodič nastupuje do výkonu trestu odnětí svobody a předává děti do péče babičky a dědečka apod.). Zejména u pěstounů na přechodnou dobu, kteří přebírají do péče novorozence (či dítě ze zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc), lze doporučit převzetí dítěte pěstounem přímo v porodnici či zařízení, kdy se dozví rovněž potřebné informace od lékařského personálu či vychovatelů. I zde je však třeba ošetřit vztah mezi pěstounem a matkou, resp. rodiči dítěte. Vysvětlit roli pěstouna (odpovědnost zde dopadá spíše na OSPOD dítěte).

Pomoc při vyřizování dokladů a dalších potřebných dokumentů dítěte – klíčový sociální pracovník musí znát práva a povinnosti pěstounů i rodičů při jednání s orgány veřejné správy, školami, školskými zařízeními, poskytovateli sociálních nebo zdravotních služeb. Umí tak např. poradit, kdy může dítě zastupovat zákonný zástupce a kdy pěstoun, k jakým úkonům je třeba souhlas zákonného zástupce. Jde o úpravu např. v zákoně o matrikách, zákoně o občanských průkazech, zákoně o cestovních dokladech, zákoně o veřejném zdravotním pojištění, zákoně o zdravotních službách, školském zákonu atd.).

Seznamování se s dítětem a přechod dítěte do jiné péče – MPSV v tomto bodě odkazuje na metodický materiál MPSV „Právní principy vztahující se k otázce předávání dítěte z pěstounské péče do péče jiné fyzické osoby, která měla převzít dlouhodobou péči o toto dítě“ ze dne 14. 3. 2018, č.j. MPSV-2018/47121/231/1. Je však třeba zvážit i situace, kdy dítě bude přecházet zpět do péče rodičovské

či do jiné formy náhradní péče. Ve všech takových případech je velmi vhodné svolání případové konference a vytvoření **plánu přechodu pro dítě**, na kterém doprovázející subjekt participuje.

Příprava rodiny na příchod dítěte – zde je třeba se zaměřit na formu pěstounské péče, zvláště tedy na absolvování přípravy v případě zprostředkované pěstounské péče či její neabsolvování v případě nezprostředkované péče. U nezprostředkované pěstounské péče je třeba připravit rodinu na základní specifika náhradní rodinné péče, zejména specifika dětí do ní svěřovaných ještě před příchodem dítěte do rodiny či v krátké době po jeho přijetí. Dále na možnosti rodiny, individuální připravenost a kompetence jednotlivých členů rodiny.

6. Ukončování spolupráce

Ukončování dohody o výkonu pěstounské péče je vymezeno ZSPOD. **Dohoda o výkonu pěstounské péče trvá po dobu, po kterou trvá osobní péče o dítě osobou pečující.** V případě osob v evidenci platí, že **dohoda trvá po dobu vedení daných osob v evidenci pro výkon PPPD u krajského úřadu.** V případě přerušení vedení v evidenci dohoda zaniká a při opětovném aktivním vedení v evidenci musí být uzavřena dohoda nová.

Zánik dohody o výkonu pěstounské péče je možný vždy jen k poslednímu dni kalendářního pololetí, v němž došlo k podání výpovědi nebo k jinému způsobu zániku dohody o výkonu pěstounské péče (dohodě o zrušení, resp. ukončení dohody o výkonu pěstounské péče). Bez ohledu na to, kdy byla některou ze smluvních stran dána výpověď či kdy se strany dohodly na zrušení dohody o výkonu pěstounské péče, trvá dohoda o výkonu pěstounské péče až do 31. 12. nebo 30. 6. daného kalendářního roku. Uvedené omezení neplatí pro případy, kdy dohoda o výkonu pěstounské péče zanikne podle § 167 správního řádu. V těchto případech je zánik dohody o výkonu pěstounské péče možný i k jinému datu než k poslednímu dni kalendářního pololetí. Samozřejmě se toto omezení netýká ani případů, kdy zaniká pěstounská péče podle

§ 47a odst. 1 ZSPOD, tedy např. pokud dítě svěřené do pěstounské péče zletí, pěstounská péče je soudem zrušena apod.

Pokud je některou ze smluvních stran dávana výpověď dohody o výkonu pěstounské péče, musí být tato doručena druhé smluvní straně nejpozději 30 dnů před koncem kalendářního pololetí, ke kterému má dohoda o výkonu pěstounské péče zaniknout. Pokud výpověď nebude doručena v této lhůtě, zanikne dohoda až k poslednímu dni kalendářního pololetí následujícího po pololetí, v němž byla výpověď opožděně doručena. Zatímco pěstoun může dohodu vypovědět z jakéhokoli důvodu i bez udání důvodu (§ 47c odst. 3 ZSPOD), doprovázející subjekt tak může učinit pouze ze zákonem stanovených důvodů (§ 47c odst. 3 ZSPOD).

Vedle pravidelných zpráv o průběhu výkonu PP je žádoucí, aby dotčené obecní úřady obcí s rozšířenou působností (OSPOD dítěte a OSPOD pěstouna) obdržely vždy také **závěrečnou zprávu o průběhu výkonu pěstounské péče v případě, že dojde k úplnému ukončení, resp. zániku dohody o výkonu pěstounské péče.** Závěrečnou zprávou disponuje rovněž samotný pěstoun. Pěstouny je vhodné motivovat k tomu, aby v rámci navázání další spolupráce s novým doprovázejícím subjektem tuto zprávu sami novému subjektu předali. Takovým postupem je totiž zaručena kontinuita procesu doprovázení.

Použité zkratky:

OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OÚ ORP	Obecní úřad obce s rozšířenou působností
PO	Pověřená organizace (osoba)
ZSPOD	Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
ZSS	Zákon č. 108/ 2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění
IPOD	Individuální plán ochrany dítěte

Mgr. Martina Štěpánková Štýbrová
ředitelka odboru rodinné politiky a ochrany práv dětí